



NOORD-HOLLAND



DISCUSSIONOTA

DE BEDOELING VAN DE
SUBSIDIEREGELING HERSTRUCTURERING
EN INTELLIGENT RUIMTEGEBRUIK
BEDRIJVENTERREINEN

HIRB

Voorwoord

De provincie Noord-Holland heeft sinds 2010 30 miljoen besteed aan subsidies voor de herstructurering van bedrijventerreinen. De subsidieregeling Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen (HIRB) kwam ooit in 2010 voort uit het idee dat het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen de aanleg van nieuwe zou kunnen beperken. Die gedachte was niet nieuw. Al in de vorige eeuw was de rijksoverheid met dergelijk beleid begonnen. 32 terreinen werden aangewezen als rijks-topprojecten voor herstructurering. In 2009 sprak het rijk met provincies en gemeenten af dat de herstructureringstaak aan hen werd overgedragen, samen met de daarvoor bestemde financiële middelen. Dit rijksgeld is inmiddels op. Tegenwoordig betaalt de provincie het geld voor HIRB geheel uit eigen middelen.

Op alle activiteiten van de provincie is controle nodig.

Voor de controle op de rechtmatigheid van uitgaven is er de accountant. De accountant controleert of gelden worden uitgegeven voor doeleinden waarvoor ze zijn bestemd. Zo nodig controleert ook de rechter de rechtmatigheid: handelt de provincie in overeenstemming met haar eigen regels en hogere wetgeving? Voor controle op doelmatigheid hebben we de Rekenkamer. De Rekenkamer beoordeelt of de provinciale middelen zo nuttig mogelijk worden ingezet: wordt met zo gering mogelijke inzet van middelen zoveel mogelijk resultaat geboekt? De ombudsman tenslotte controleert of de overheid zich bij het nastreven van haar doelen fatsoenlijk gedraagt: behoorlijk - of niet behoorlijk.

De beoordeling van de doeleinden zelf is de taak van de politiek. Daarbij hoort ook de vraag of ooit gestelde doelen nog steeds nastrevenswaardig zijn. Of dat wellicht herformulering of bijstelling van een doelstelling nodig is. De wereld verandert en daardoor kunnen politieke doelen ook veranderen. Ook kunnen doelen op zeker moment bereikt zijn, en is het daarom niet langer nodig er nog tijd en geld aan te besteden.

Soms gaan maatregelen en regelingen een eigen leven leiden. Niemand stelt zich meer de vraag of het beoogde doel nog wel precies zo bestaat of nog moet worden nagestreefd. Geld wordt dan min of meer op de automatische piloot uitgegeven. Of omdat er nog ergens "een potje voor is". Juist ook op dit vlak hebben Provinciale Staten een controlerende taak. Wat was ook alweer de bedoeling?

Begin dit jaar stelde 50PLUS schriftelijke vragen over de effecten en resultaten van HIRB. Kernvraag was: wat hebben de ingezette subsidies daadwerkelijk opgeleverd?

Gedeputeerde Staten antwoordden op 2 februari 2016 dat "de Uitvoeringsregelingen HIRB een positieve bijdrage leveren aan het realiseren van herstructurering op bedrijventerreinen en dat de voorgenomen kwantitatieve doelstelling (aantal geherstructureerde hectares) werd behaald".

Dit antwoord overtuigde niet echt: Gaat het goed? Ja. Het ging goed.

Voor ons aanleiding om er zelf op uit te gaan. Tot onze controlerende taak behoort ook af en toe de echte wereld in te trekken om te zien wat onze (subsidie)regelproductie daadwerkelijk heeft opgeleverd.

Wij bezochten zeven bedrijventerreinen waaraan in de afgelopen zeven jaar provinciale HIRB-gelden zijn toegekend. In deze discussienota treft u onze bevindingen aan. Onze conclusie is niet om helemaal te stoppen met HIRB. Wel werpen wij de vraag op of de doelen die ooit met HIRB werden beoogd nog worden nagestreefd op de manier waarop dit nu gebeurt. Graag bespreken wij daarom die vraag met u in de commissies Economie, Energie & Bestuur en Ruimte, Wonen & Water.

*Olga de Meij
Statenlid 50PLUS*

*Marnix Bruggeman
Statenlid SP*

met dank aan Thomas Mallens, fractiemedewerker 50PLUS

I. DE REGELING HIRB

1. Inleiding

Sinds 2010 kent de provincie een subsidieregeling Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen, HIRB.

De provincie heeft met deze regeling in de jaren 2010 tot en met 2016 € 30 miljoen aan subsidies toegekend.

Dit is gemiddeld ruim 4 miljoen per jaar.

In het nieuwe coalitieakkoord 'Ruimte voor Groei' staat dat de HIRB-regelingen worden voortgezet.¹ In het coalitieakkoord is als 'nieuw beleid' € 10,7 miljoen provinciaal geld uitgetrokken voor het verlengen van de HIRB-regeling.² Daarmee kan volgens de provincie de inzet per jaar met € 3,5 miljoen grotendeels hetzelfde blijven.³

Doelstelling in engere zin van de subsidieregeling HIRB is wat de naam van de regeling zegt: het herstructureren en beter benutten van bestaande bedrijventerreinen. In ruimere zin zouden als gevolg van deze herstructurering minder nieuwe bedrijventerreinen nodig hoeven zijn. In ruimere zin wordt daarnaast nu ook beoogd het tegengaan van leegstand en verpaupering, en verhoging van de waarde van vastgoed en publieke ruimten.

Een voorloper van HIRB was de provinciale Deelverordening Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik 2007, aangepast in 2008.⁴ In deze regeling stond het beperken van de aanleg van nieuwe terreinen door intensiever gebruik van de bestaande expliciet nog als doelstelling.

Deze regeling kende als kwantitatieve doelstellingen:

- 15 % ruimtewinst bij herstructurering van bedrijventerreinen
- inzet van 10 % van de financiële middelen voor duurzaamheidsmaatregelen.

De kwantitatieve taakstelling 15 % ruimtewinst kwam voort uit een motie die Provinciale Staten hadden aangenomen op 7 september 2006.⁵ Naar wij aannemen werd daarmee bedoeld dat op een bedrijventerrein na een gesubsidieerde herstructurering netto 15 % meer nuttig bedrijfsoppervlak beschikbaar zou moeten zijn gekomen.

¹ Provincie Noord-Holland, *Coalitieakkoord Ruimte voor Groei*, Haarlem: mei 2015, p. 10.

² Coalitieakkoord, p. 45.

³ Provincie Noord-Holland, *HIRB Resultaten tenders 2015*, Haarlem: november 2015.

⁴ Statenvoordracht 2008 | 72.

⁵ Zie bijlage 2.

2. Oorsprong van het herstructureringsbeleid

Financiële ondersteuning van herstructurering van bedrijventerreinen was van oorsprong vooral rijksbeleid.

In het landelijke Actieplan Bedrijventerreinen uit 2004 wees het ministerie van Economische Zaken 32 terreinen aan als topprojecten voor herstructurering. De regeling werd daarom aangeduid als *Topper*-regeling, en de beschikbare middelen als Topper-gelden.

De doelstelling van de Topper-regeling was vooral geformuleerd in aantal geherstructureerde hectares, en niet in te bereiken doelen. In 2009 voerde NICIS een evaluatie uit van de resultaten van de Topper-regeling tot dan toe.⁶ Of de problemen op geherstructureerde terreinen daadwerkelijk waren opgelost viel uit deze evaluatie niet af te leiden.⁷

Ook de Algemene Rekenkamer heeft in 2008 onderzoek gedaan naar de doelmatigheid van het rijksbeleid gericht op herstructurering van bedrijventerreinen, namelijk: daar waar bedrijventerreinen niet meer voldoen aan de eisen van de tijd, deze te herstructureren en op die manier duurzaam ruimtegebruik te bevorderen.

Hoofdconclusie van het onderzoek was dat er onvoldoende inzicht was welke locaties aanpak verdienden en dat er onvoldoende waarborgen waren voor daadwerkelijk duurzamer ruimtegebruik na herstructurering.⁸

3. Rol van de provincie

Provincies hadden tussen 1996 en 2004 al wel een rol bij het beoordelen van projecten voor rijkssubsidieregelingen voor herstructurering. Later zetten de provincies ook eigen middelen in als cofinanciering voor nationale regelingen.

In Noord-Holland stond in de beide provinciale streekplannen uit 2003 en 2004 reeds als doelstelling zuinig en efficiënt ruimtegebruik, door herstructurering van bedrijventerreinen. In de provinciale Economische Agenda 2008-2011 werd als doelstelling geformuleerd: *“bij de beoordeling van nieuwe bedrijventerreinen eerst kijken naar mogelijkheden van herstructurering en innovatief ruimtegebruik, dan naar uitbreiding.”*

In zijn proefschrift uit 2010 schrijft geo-wetenschapper Han Olden dat ook toen al bleek dat de behaalde ruimtewinst in de praktijk moeilijk was te meten: "Provincies

⁶ M. van den Anker, C. Geerdes & M. Steverink, *Topregeling in de praktijk. Evaluatie en leerervaringen van de Topperregeling bedrijventerreinen*, Den Haag: NICIS Institute 2009.

⁷ H. Olden, *Uit voorraad leverbaar. De overgewaardeerde rol van bouwrijpe grond als vestigingsfactor bij de planning van bedrijventerreinen* (diss. Utrecht), 2010, p. 136.

⁸ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 760, nrs. 1-2.

lijken de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en de herstructurering van verouderde bedrijventerreinen te beschouwen als twee gescheiden trajecten. De aanleg van nieuwe bedrijventerreinen is volgens de provincies nodig om economische groei te accommoderen. Herstructurering van verouderde bedrijventerreinen is volgens hen nodig om de kwaliteit van die bedrijventerreinen te versterken." ⁹ Onderbouwing van herstructureringsopgaven was "zwak". Olden stelt vast: "Van een systematische analyse van problemen en bijbehorende oplossingen was geen sprake. Het selecteren van verouderde bedrijventerreinen lijkt eerder gebaseerd op gevoel en op signalen van ondernemers dan op een grondige analyse van knelpunten en bijbehorende oplossingsrichtingen." ¹⁰ Olden signaleerde verder dat op bedrijventerreinen de nodige bedrijven zitten die daar niet thuis horen, waardoor de vraag naar bedrijfsterrein onnodig wordt vergroot. Overheden zijn volgens hem echter 'avers' om te interveniëren in deze privaat ontstane scheefgroei in de bestaande voorraad.



⁹ Olden, p. 176.

¹⁰ Olden, p. 205.

4. Decentralisatie financiële middelen

In oktober 2009 sloten de rijksoverheid, de twaalf provincies en de VNG een Convenant Bedrijventerreinen 2010-2020. Doel van dit convenant was om gezamenlijk een succesvol, duurzaam en economisch verantwoord bedrijventerreinenbeleid af te spreken dat bijdraagt aan de economische en ruimtelijke kwaliteit van Nederland.¹¹ Het convenant bevatte voorts afspraken over decentralisatie van rijksmiddelen voor herstructurering van bedrijventerreinen in het Bestuursakkoord Rijk – Provincies. In totaal werd tot en met 2013 maximaal € 403,6 miljoen beschikbaar gesteld aan provincies ter ondersteuning van de herstructureringsopgave, waarvan € 107,6 miljoen uit de Topper-regeling. Hiervan ontving Noord-Holland € 13,5 miljoen, verdeeld als volgt:

2010	2011	2012	2013	Totaal
5.315.060	3.232.885	3.311.149	1.578.174	13.437.268

In de provinciebegroting zijn de Topper-gelden volgens aan ons verstrekte ambtelijke informatie vervolgens als volgt verwerkt:

2010	2011	2012	2013	Totaal
0	4.500.000	4.500.000	4.437.268	13.437.268

In de jaren 2011, 2012 en 2013 heeft de provincie van de € 13,5 miljoen er ruim 7 miljoen besteed. Eind 2013 resteerde van de rijks gelden dus nog een niet besteed bedrag van € 6,5 miljoen.

Daarnaast zette de provincie voor de jaren 2010-2013 een bedrag van € 10 miljoen aan eigen middelen in. In de jaren 2010-2013 werd uiteindelijk totaal € 18 miljoen beschikbaar gesteld. Opmerkelijk is dat dus rijks gelden werden weggeparkeerd én tegelijkertijd eigen provinciale middelen werden toegevoegd.

Bij de afsluiting van het convenant in 2009 is afgesproken de uitvoering en werking van het convenant te doen evalueren in 2015.¹² Voor zover wij hebben kunnen nagaan heeft deze evaluatie tot op heden niet plaats gevonden. Dr. Cees-Jan Pen, Lector Brainport aan Fontys Hogescholen, noemde echter op het Nationaal BT Congres op 14 oktober 2015 het convenant mislukt. "Ondanks het vele geld dat is uitgegeven aan revitaliseren en herstructureren blijven de cijfers dramatisch." Volgens hem zijn

¹¹ Convenant Bedrijventerreinen 2010-2020, p. 1/17.

¹² Convenant Bedrijventerreinen 2010-2020, p. 7/17.

er – ondanks miljoeneninjecties – te geringe economische prestaties van bestaande verouderde terreinen.^{13 14}

5. Resultaten in Noord-Holland

Op 11 januari 2016 stelde 50PLUS schriftelijke vragen aan Gedeputeerde Staten over de effecten en resultaten van HIRB.¹⁵ Kernvraag was wat de ingezette subsidies daadwerkelijk hebben opgeleverd.

Gedeputeerde Staten antwoordden op 2 februari 2016 dat "*de Uitvoeringsregelingen HIRB een positieve bijdrage leveren aan het realiseren van herstructurering op bedrijventerreinen en dat de voorgenomen kwantitatieve doelstelling (aantal geherstructureerde hectares) werd behaald*". Voor nadere informatie verwezen Gedeputeerde Staten naar het Provinciaal Herstructurerings Programma (PHP), waarvan jaarlijks een nieuwe versie verschijnt.

Uit de laatste update van het PHP van maart 2016¹⁶ blijkt dat er daadwerkelijk is geherstructureerd. Deze herstructurering bestond vooral uit fysieke maatregelen, onder benamingen als "revitalisering", "facelift", "herprofilering" en "duurzaamheidsmaatregelen".

Minder duidelijk blijkt uit het PHP of de HIRB-subsidies leegstand op bedrijventerreinen inderdaad hebben teruggedrongen. Evenmin vermeldt het PHP of dankzij HIRB intensivering van het ruimtegebruik op bestaande terreinen heeft plaats gevonden. Aan de ooit genoemde doelstelling¹⁷ van 15 % intensivering ruimtegebruik wordt niet meer gerefereerd. Hoe dan ook wordt geen getal meer genoemd voor te behalen ruimtebesparing.

De behandelend ambtenaren hebben ons desgevraagd laten weten: "Slechts op de kwantitatieve doelstellingen is in de loop der jaren verantwoording afgelegd in de jaarlijkse update van het PHP. De doelstelling over 2010-2013 was het herstructureren van 870 ha. Het doel in de periode 2014-2017 is gesteld op 464 ha. De regel om 15% ruimtewinst te behalen is vanaf 2010 losgelaten als kwantitatieve doelstelling, het is nog wel een onderdeel van de rangschikkingscriteria in de subsidieregeling.

¹³ <http://www.elba-rec.nl/media/tweede-kamer-bedrijventerreinen>.

¹⁴ Nadat wij deze het concept van discussienota voor ambtelijke toetsing aan de provinciale organisatie hadden voorgelegd, hebben Gedeputeerde Staten met brief van 31 augustus 2016, Kenmerk 76443/848028 aan Provinciale Staten medegedeeld dat inmiddels een evaluatie wordt uitgevoerd.

¹⁵ Schriftelijke vragen nr. 3-2016.

¹⁶ Provincie Noord-Holland, *Provinciaal Herstructurerings Programma 2014-2017. Update 2016*.

¹⁷ Motie van 7 september 2006, bijgevoegd als bijlage 2.

Het actief bestrijden van leegstand op bedrijventerreinen is geen doelstelling van de HIRB subsidie, eerder een afgeleid resultaat."

Op onze aanvullende vraag wanneer en door wie is besloten de doelstelling 15 % intensivering ruimtegebruik los te laten, hebben wij geen helder antwoord gekregen.



6. Soorten HIRB-subsidies

Toewijzing van subsidies gebeurt door middel van jaarlijkse 'tenders'. Gemeenten - en tot en met 2013 ook bedrijven - konden inschrijven voor een subsidie, waarbij zij ook moesten aangeven welk bedrag door henzelf werd bijgedragen. In deze tender-systematiek kregen alle aanvragen na de sluitingstermijn een score. De hoogst scorende aanvragen ontvingen subsidie.

Het viel ons niet mee overzicht te krijgen in de provinciale subsidies die sedert 2010 met de subsidieregeling HIRB gemoeid waren. Verder zijn er voor HIRB-deelregelingen nogal wat verschillende benamingen, en binnen de regelingen diverse subcategorieën.

Volgens aan ons verstrekte ambtelijke informatie bleek het beeld uiteindelijk echter als volgt:

Jaar	HIRB Light			HIRB Privaat				Totaal bedrag per jaar
	Fysieke verbeteringen	Procesmaatregelen	Onderzoek	Fysieke maatregelen	Procesmanagement	Onderzoek	Overgeheveld HIRB Light	
2010	2.349.120	125.000	25.880	0	0	0		2.500.000
2011	2.227.500	75.000	15.000	1.566.973	117.500	40.000		4.041.973
2012	3.313.875	138.125	60.000	1.945.382	269.788	152.000	763.250	6.642.420
2013	3.250.000	221.075	62.499	1.142.125	130.000	126.400	817.500	5.749.599
subtotaal								18.933.992
	HIRB							Totaal bedrag per jaar
	Fysieke maatregelen	Procesmaatregelen	Overaanbod				Duurzaamheid	
2014	3.225.000	288.108	115.900				1.805.373	3.629.008
2015	3.273.914	237.500	98.250					3.609.754
2016	2.726.991	134.783	126.074					2.987.848
subtotaal								10.226.610
totaal								29.160.602

Benamingen en categorie-indeling veranderden door de jaren. Het voert te ver daarvan hier een volledige opsomming te geven.

Voor de tender 2015 golden echter de volgende categorieën.

In de categorie **Overaanbod** was subsidie mogelijk voor:

1. Onderzoek naar transformatie en tijdelijke benutting
2. Uitvoeren van procesmanagement
3. Opstellen regionale en lokale visies
4. Voorbereidende werkzaamheden voor een transformatiefonds.

In de categorie **Procesmaatregelen Herstructurering** was subsidie mogelijk voor onderzoek of procesmanagement voor:

1. Het nemen van duurzame energiemaatregelen
2. Het nemen van maatregelen voor het verbeteren van het aanzicht van bedrijfspanden
3. De begeleiding van de uitvoering van een herstructureringsproject
4. Het inrichten van duurzaam beheer.

In de categorie **Fysieke maatregelen** zijn er drie subcategorieën:

1. Herstructurering van de openbare ruimte (*bereikbaarheid, veiligheid, infrastructurele maatregelen, aanleg parkeerplaatsen, aanleg of verwijderen groen*)
2. Herstructurering van de private ruimte (*bedrijfsgebouw, bedrijfsterrein*)
3. Verbeteren aanzicht en duurzaamheidsmaatregelen aan bedrijfspanden (*door middel van een (beeldkwaliteits)fonds voor gevelrenovatie of verfraaiing*).

Voor de tender 2014 was er ook nog een categorie **Duurzaamheid** ¹⁸, voor bijvoorbeeld:

Elektrische oplaadpalen of LED-straatverlichting, maar ook voor het duurzamer maken van bedrijfspanden met bijvoorbeeld zonnepanelen.

De € 13,5 miljoen die de provincie in de jaren 2010-2013 in het kader van het Convenant Bedrijventerreinen 2010-2020 van het Rijk had ontvangen, waren eind 2013 nog niet op. Het restant werd doorgeschoven naar volgende jaren.

Maar bij de behandeling van de Kaderbrief 2014 stelden Provinciale Staten op 24 juni 2013 opnieuw uit eigen provinciale middelen extra geld beschikbaar voor HIRB, ditmaal € 2 miljoen – terwijl er op dat moment nog rijks gelden over moeten zijn geweest. In elk geval kan niet worden gesteld dat het gehele provinciaal HIRB-budget afkomstig is van het Rijk en om die reden uitsluitend voor dit doel mag worden ingezet – zoals Gedeputeerde Staten nog stelden in hun brief van 18 december 2013 aan Provinciale Staten. ¹⁹

Subsidie voor fysieke maatregelen was alleen mogelijk in de vorm van cofinanciering. De subsidie bedroeg bijna altijd 25 of 35 % van de door Gedeputeerde Staten noodzakelijk geachte kosten. ²⁰ Bij de per 2014 afgeschafte regeling HIRB Privaat gold een subsidiepercentage van 50. ²¹

Onbekend is welke rol de voorwaarde van cofinanciering heeft gespeeld, en wat het effect is geweest van de verlaging van het subsidiepercentage door afschaffing van HIRB Privaat.

In 2016 is er sprake van twee regelingen, te weten de Uitvoeringsregeling HIRB 2016 en de Uitvoeringsregeling Overaanbod 2016. ²² Het onderscheid tussen beide regelingen is ons niet duidelijk. Wel kunnen ook in 2016 weer subsidies worden verkregen voor Overaanbod, Procesmaatregelen en Fysieke maatregelen. In de uitvoeringsregeling 2016 is voor het eerst een definitie van het begrip transformatie opgenomen. Ook werd "de toelichting enigszins aangescherpt voor wat betreft de doelstelling van de regeling (herbestemming en transformatie)". ²³

¹⁸ Voortvloei uit de motie Duurzame Economie, M7-16, door Provinciale Staten aangenomen op 19 november 2012.

¹⁹ Advies initiatiefvoorstel SP Herstructurering winkelstraten en buurtwinkelcentra, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, 18 december 2013, Kenmerk 255971/286359.

²⁰ Uitvoeringsregeling HIRB 2014 en HIRB overaanbod, voor het jaar 2015.

²¹ Aan ons verstrekte ambtelijke informatie.

²² Besluit van Gedeputeerde Staten van 16 februari 2016.

²³ Wijzigingen HIRB Overaanbod 2016, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, 17 februari 2016, Kenmerk 764443/765174.

7. Ons onderzoek

De oordelen van verschillende deskundigen over de doelmatigheid van subsidieregelingen voor herstructurering van bedrijventerreinen zijn bepaald niet eensluidend positief.

Uit de jaarlijkse provinciale overzichten van de met HIRB gesubsidieerde projecten valt niet op te maken of HIRB er voor heeft gezorgd dat *minder* nieuw terrein in gebruik is genomen dan zonder HIRB zou zijn gebeurd.

Maar ook valt uit de overzichten moeilijk op te maken in hoeverre de in Noord-Holland ingezette middelen daadwerkelijk tot herstructurering hebben geleid.

Dit onderzoek probeert in deze leemte te voorzien. Wij hebben daarvoor een bezoek gebracht aan zeven tamelijk willekeurig gekozen bedrijventerreinen waarvoor HIRB-subsidies zijn verleend – van de tientallen die sinds het begin van HIRB één of meer subsidies hebben ontvangen. We bekeken of de in de subsidiebeschikking genoemde werken waren uitgevoerd. We spraken met ondernemers en terreinbeheerders. We inventariseerden de leegstand van bedrijfsgebouwen en bedrijfsterreinen. En we vormden ons een algemeen beeld van de toestand waarin het bedrijventerrein verkeert.



Wij hebben ons daarbij de volgende vragen gesteld:

- Zijn de werkzaamheden waarvoor HIRB-subsidies waren verleend daadwerkelijk uitgevoerd?
- Hebben met HIRB-subsidies uitgevoerde werkzaamheden bijgedragen aan een daadwerkelijke significante herstructurering van het bedrijventerrein in kwestie?
- Welke doeleinden op het gebied van verpaupering, leegstand, duurzaamheid, efficiënt ruimtegebruik, veiligheid en beleving etc. zijn hiermee gerealiseerd?
- Zijn de HIRB-subsidies voldoende bekend bij de ondernemers en zaakbehartigers, te weten gemeenten en de parkmanagementbureaus van de bedrijventerrein waarvoor subsidie kan worden verleend?
- Wat valt ons verder op?

Onze bevindingen hebben wij op 8 juli 2016 aan de ambtelijke organisatie overlegd met het verzoek ze te toetsen op feitelijke juistheid. De ontvangen opmerkingen zijn in deze eindtekst verwerkt. Waar van belang is daarbij aangegeven dat het hier betreft 'aan ons versterkte ambtelijke informatie'.

Prompt nadat wij het commentaar van de behandelend ambtenaren op onze concept-discussienota hadden ontvangen, kregen Provinciale Staten overigens van Gedeputeerde Staten bericht dat er "momenteel een evaluatie wordt uitgevoerd naar het programma HIRB 2014-2017. We zullen de resultaten met u delen en graag met u discussiëren over de toekomst van HIRB", aldus Gedeputeerde Staten. ²⁴

²⁴ Rapportage HIRB 2016, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, 31 augustus 2016, Kenmerk 764443/848028.

II. BEZOCHTE LOCATIES EN BEVINDINGEN

1. Weesp – Industriegebied Noord

Businesscase	HIRB 2011 categorie niet aangegeven	€ 125.000
Aanjager bedrijventerrein	HIRB 2012 privaat procesmanagement	€ 39.750
Inrichtingsplan Bloemen- dalerweg en Domeinen	HIRB 2012 privaat onderzoek	€ 20.000
Gevelrenovatiefonds	HIRB 2014 fysieke verbeteringen	€ 200.000

Projectbeschrijving provincie

Gemeente Weesp – Gevelrenovatiefonds

Industriegebied Weesp Noord

Subsidie: € 200.000

De gemeente Weesp heeft samen met de eigenaren en ondernemers(vereniging) in 2013 een beeldkwaliteitsplan vastgesteld voor een deel van Industrierrein Weesp Noord. Dit plan is verankerd in het gemeentelijk (welstand) beleid en geeft concrete handvatten voor verbetering van de uitstraling van panden en daarmee een kwaliteitsverhoging van de fysieke omgeving van (delen) van het werkgebied. Na een investering in het opstellen van de gewenste beeldkwaliteit door eigenaren, ondernemers en gemeente en in het openbare gebied (gemeente), voegt een investering in gevelrenovatie waarde toe aan pand, kavel en (deel)gebiedsniveau. De doelstelling is ca. 50 eigenaren te vinden die bereid zijn te investeren in de verbetering van de gevel. Er zijn ca. 295 ondernemingen gevestigd op het bedrijventerrein.

Oprichting en beheer gevelrenovatiefonds

HIRB 2014 procesmaatregelen € 15.383

Projectbeschrijving provincie

Gemeente Weesp – Oprichting en beheer gevelrenovatiefonds

Subsidie: € 15.383

Subsidie zal leiden tot het oprichten en beheren van een gevelrenovatiefonds op Industrierrein Weesp Noord. Het fonds werft ca. 50 eigenaren die bereid zijn te investeren in de verbetering van de gevel.

N.B. De genoemde bedragen zijn steeds *uitsluitend* de door de provincie verleende subsidies. Hoeveel daarnaast nog aan cofinanciering is bijgedragen hebben wij niet kunnen achterhalen; dit staat ook niet vermeld in de jaarlijkse provinciale resultatenverantwoordingen en updates.

Bevindingen

"Slooppanden aantrekkelijk voor starters"

De Bloemendalerweg is de meest noordelijke weg op het Industriegebied Weesp Noord. Daarachter ligt de druk bereden spoorlijn van Amsterdam naar Hilversum. Aan de Bloemendalerweg zijn traditionele bedrijven gevestigd, zoals motor- en scooterwinkel Motor Bike Weesp, Vos Automobielbedrijf, Loodgietersbedrijf JBL, Zwanikken Natuursteen. Verder metaalwarenproducent en groothandel Gebrama, tevens Gebrama Vastgoed. Maar ook zien we er wat exotischer ondernemingen, zoals Meerdantuinalleen, een bedrijf dat exclusieve meubels van wijnvaten maakt. Iets verderop zit Henno Car Casting, een bedrijf dat bijzondere voertuigen levert voor speelfilms en fotoshoots, met op hetzelfde adres Theatergroep Hendrick-Jan de Stuntman en het ogenschijnlijk niet meer al te actieve kunstenaarsduo *Idiots*. Weer verderop Partycentrum Yaklaf - een bedrijfstak die we op het industriegebied vaker zullen tegenkomen.



Het bedrijventerrein Noord is 76 hectare groot. Volgens de website van de gemeente Weesp zijn er zo'n 300 bedrijven gevestigd en is het bedrijventerrein goed onderhouden. Wij zien veel leegstand. Ook worden gebouwen gebruikt voor onduidelijke opslag.²⁵ Helemaal aan het eind van de Bloemendalerweg, op nummer 45, staat een fors gebouw van vier verdiepingen, ogenschijnlijk eveneens leeg.

²⁵ Zie de eerder genoemde waarneming van Olden dat ruimte op bedrijventerreinen wordt gebruikt voor activiteiten die er plant technisch en qua doelstellingen niet thuis horen



Door de jarenlang niet meer gewassen ruiten van de entree zien we verlepte planten staan, en lege dozen op de trap. Als we beter kijken, zien we toch leven in het gebouw. Een deel van de begane grond is in gebruik als opslag van LK Logistics, Warehousing & Trading, dat staat geregistreerd als groothandel in voedings- en genotmiddelen. We vinden een deurbel: "Chauffeurs hier aanbellen". Als er geen reactie volgt, lopen we enkele meters verderop

gewoon maar de openstaande bedrijfshal binnen. Daar worden we vervolgens vriendelijk te woord gestaan door een jonge medewerker. Of hij iets weet van het opknappen van de gevel met subsidie van de provincie? Nee. Het zegt hem niets: "Dat moet u maar vragen aan onze huisbaas, CTJ van Vliet. Die zitten langs het Amsterdam-Rijnkanaal, een bruin gebouw, helemaal aan het eind."

We gaan op weg via de Zuiderzeelaan, IJsselmeerlaan en Flevolaan. Ook hier veel leegstand - op de oprit en aan de gevels veel borden met "te koop" of "te huur". Wel nog actief op de Flevolaan zijn in elk geval de Softwarebevers ('bouwt waterdichte oplossingen'). Helemaal aan het eind van de Rijnkade langs het Amsterdam-Rijnkanaal vinden we inderdaad het bruine bakstenen kantoorgebouw



van CTJ van Vliet Exploitatie, met fraai geparcelleerde glimmende zwarte kozijnen. Een korte uitleg via de intercom over het doel van onze komst volstaat om vriendelijk binnen genood te worden. Eenmaal boven staat medewerker Kevin Helder ons behulpzaam te woord: "Het pand waar LK Logistics in zit is inderdaad bij ons in beheer. Aan de Rijnkade beheren we verder twintig bedrijfspanden, die eigendom zijn van corporatie Ymere. Maar voor

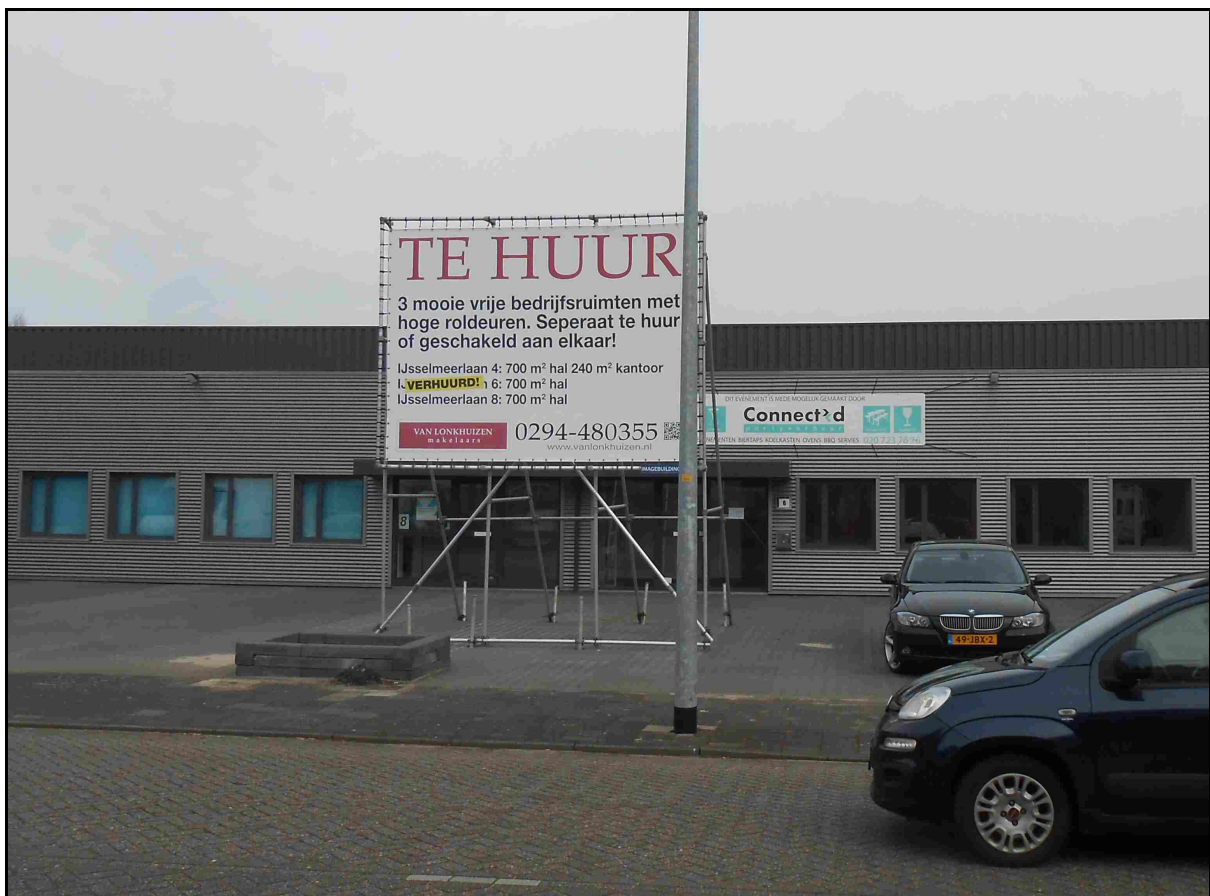
die subsidieregeling van de provincie zijn wij niet benaderd. Ons eigen kantoorgebouw hebben we helemaal zelf opnieuw opgeknapt. Voor eigen rekening. Ik weet ook niet van andere bedrijven die wel gebruik hebben gemaakt van de regeling. Wel herinner ik me nu een artikel in het Weesperkrantje van vorig jaar waarin er iets over stond. Dat heeft iemand me toen nog opgestuurd."

Helder vertelt nóg iets interessants – dat bij ons de gedachte oproept dat juist het *niet* herstructureren van bedrijventerreinen ook zo zijn voordelen kan hebben.

"Die panden van Ymere staan op de nominatie voor sloop. Maar daar staat nu een lage huur tegenover. Dat is aantrekkelijk voor starters. En de huur is per maand opzegbaar. Al trekt het ook wel ondernemers die je liever niet wilt hebben."

Later spreken we telefonisch met de beheerder van de bedrijvenvereniging IVW Weesp. Wij zagen nauwelijks gevels die waren opgeknapt. Maar in de visie van de bedrijvenvereniging is de IJsselmeerlaan een zeer geslaagd voorbeeld van kwalitatieve verbetering van de uitstraling van verschillende bedrijven, bedrijventerreinen en gevels. Tot nu toe is het streven dat 50 gevels door het gevelrenovatiefonds van € 200.000 zouden worden opgeknapt, niet gehaald. Onduidelijk is of dit aantal ooit gehaald zal worden, en ook is volstrekt onduidelijk wanneer het wel gebeurt. De beheerder gaf aan het vervelend te vinden niet zeker te weten of de panden van Ymere nu wel of niet werden gesloopt. Het bedrijventerrein wordt zo omlaag gehaald: door de verwaarloosde panden en het uitblijven daarin van investeringen.

In elk geval hebben we wel wat opgeknapte gevels gezien. Doelstelling was daarmee het aanzien en de uitstraling van het bedrijventerrein als geheel te verbeteren. Naar ons oordeel is daar weinig van terecht gekomen. De echte problemen op Industrierrein Noord zijn allerm minst opgelost.



2. Amsterdam – De Heining

**Intensiever grondgebruik,
aanleg fiets- en voetpaden**

HIRB 2014 fysieke verbeteringen

€ 500.000

Projectbeschrijving provincie

Doel van het project is een intensiever grondgebruik, een laagdrempelig, aantrekkelijker en vooral veiliger bedrijventerrein voor ambachtelijke- en kleinschalige bedrijven. Nieuw aan te leggen wegen ontsluiten voorheen onbereikbaar terrein. Dit biedt meer overzicht en transparantie op het terrein ten gunste van de veiligheid. Meer terrein wordt uitgeefbaar. Kwaliteitsverhoging van de openbare ruimte wordt bereikt door de aanleg van fiets- en voetpaden en wegen, openbare verlichting, groen, water en een betere verbinding met het recreatiegebied Geuzenbos. De uitvoering van dit project leidt tot een verbetering van het sleetse karakter van de Heining. Door kwalitatieve verbeteringen en meer duurzame oplossingen voor de wateropgave (structuurverbetering en ca. 1.200 m2 extra oppervlaktewater), het groen (50 bomen), de ontsluiting (8000 m2) en het doorzicht op het terrein. Intensivering van het grondgebruik door ruim een verdubbeling van de FSI (voorwaarde is een bebouwingspercentage van 72%), waarmee 1 ha. meer ruimte voor ondernemers ontstaat.

Broedplaatsen in 't Zonnetje

Urban Resort, zonnepanelen

HIRB 2014 duurzame maatregelen

€ 45.936

Projectbeschrijving provincie

De ondernemers op het bedrijventerrein De Heining hebben al enkele jaren de intentie om de panden te verduurzamen. Zonne-energie is de beste oplossing voor deze bedrijfspanden, maar voor grootschalige zonne-energie installaties is het echter moeilijk om een sluitende business case rond te krijgen. De 36 ondernemers en de eigenaar van de panden (Stichting Urban Resort) werken nu samen aan de realisatie van 960 zonnepanelen die voldoende stroom zullen opwekken voor de bedrijvigheid op dit terrein. Een zonne-energiecentrale levert stroom via een centrale elektriciteitsaansluiting naar het net.

Haalbaarheidsonderzoek

Parkmanagement De Heining

HIRB 2014 procesmaatregelen

€ 25.000

Projectbeschrijving provincie

Dit project zet in op het ontwikkelen van een plan voor een haalbare vorm van Parkmanagement op het bedrijventerrein De Heining. Dit plan heeft als doel een breder draagvlak van ondernemers, gezamenlijke technische voorzieningen op het gebied van opslag, energiebesparing, veiligheid vastgelegd in korte en lange termijn doelen opleveren.

Bevindingen

"Het wordt hier steeds commerciëler"

De Heining ligt in het westelijk havengebied van Amsterdam, in de verste uithoek van Westpoort, tegen het recreatiegebied Spaarnwoude aan. De Heining is nog steeds wereldberoemd vanwege de ontvoering in november 1983 van Freddy Heineken en zijn chauffeur Ab Doderer. De romneyloods, waarin Willem Holleeder en zijn collega's Heineken en zijn chauffeur gevangen hielden, is in 2010 gesloopt. Maar de aanblik die De Heining nu biedt, is daar niet minder sleets van geworden. Wél in prima conditie is een groot bord langs de toegangsweg. Voorzien van het provinciewapen laat het weten dat het bedrijventerrein een grootse toekomst wacht:



Kennelijk is de start wat vertraagd, want veel aanlegdrift kunnen we op deze winderige woensdag begin maart 2016 nog niet ontdekken.

De Heining viel meermalen tegelijk in de provinciale HIRB-prijzen. Aan de gemeente Amsterdam werd door de provincie in 2014 € 500.000 toegekend, voor nieuw aan te leggen wegen "die voorheen onbereikbaar terrein ontsluiten. Kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte wordt bereikt door de aanleg van fiets- en voetpaden en wegen, openbare verlichting, groen, water en een betere verbinding met het recreatiegebied Geuzenbos."

Eveneens in 2014 kreeg Urban Resort voor De Heining uit HIRB € 45.936 subsidie. Deze private Amsterdamse ontwikkelaar realiseert broedplaatsen en transformeert oude bedrijfsgebouwen. In dit geval werd de subsidie verleend voor het aanbrengen van zonnepanelen op een complexje kunstenaarsateliers op De Heining, in het kader van "Broedplaatsen in 't zonnetje".



Vanuit het atelier 149F komt een kunstenares met prachtig geknoopt haar naar buiten. Ze zit al acht jaar op De Heining en betaalt € 280 per maand voor 45 m². Maar hoe het zit met de zonnepanelen weet ze niet. "Ik denk dat de opbrengst gewoon naar de eigenaar gaat." Ook de toekomst is ongewis: "Het wordt hier steeds commerciëler."

We kunnen concluderen dat de toegekende HIRB subsidie Fysiek van € 500.000 aan de gemeente Amsterdam nog niet is afgerond. In 2016 moet de kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte door aanleg van fiets, voetpaden en wegen zijn gestart. In de komende HIRB updates moet blijken of deze toegekende subsidie ook werkelijk overal ten uitvoer is gebracht.

Volgens de projectbeschrijving moest de half miljoen subsidie één hectare extra bedrijfsterrein opleveren. Tegelijk werd echter een even groot oppervlak onttrokken voor groen en ontsluiting. Van efficiënter ruimtegebruik lijkt dan ook geen sprake.

Bij de subsidie aan Urban Resort uit 2014 van bijna € 46.000 is iets merkwaardigs aan de hand. De Amsterdamse ontwikkelaar realiseert broedplaatsen en transformeert oude bedrijfsgebouwen. In dit geval werd de subsidie verleend voor het aanbrengen van zonnepanelen op het complex kunstenaarsateliers op De Heining, in het kader van "Broedplaatsen in 't zonnetje". Ons is onbekend of Urban Resourt ook



zelf middelen heeft ingebracht, en zo ja, hoeveel. Evenmin is uit de beschrijvingen van de provincie duidelijk in hoeverre sprake is van stapeling van subsidies. Mkb-bedrijven die zonnepanelen op hun dak zetten kunnen behalve voor SDE+ subsidie ook in aanmerking komen voor Energie Investerings Aftrek en Kleinschaligheids Investerings Aftrek. Uit onze informatie is wel gebleken dat de opgewekte elektriciteit niet naar de ateliers gaat. De Amsterdamse ontwikkelaar zet de opgewekte zonne-energie commercieel in de markt via Vandebron energie.

Navraag tenslotte bij de gemeente Amsterdam over de verleende subsidie van € 25.000 voor procesmaatregelen heeft opgeleverd dat dit haalbaarheidsonderzoek nog niet uitgevoerd is. Er is alleen een verkenning uitgevoerd zonder vervolgstappen. Volstrekt onduidelijk is dus of er eventueel nog parkmanagement op de Heining gaat plaatsvinden. En wat dit dan eventueel gaat opleveren.

3. Amsterdam – Carel Reyniershaven

Duurzame herstructurering,
aanleg toegangsweg,
bouwrijp maken, nieuwe kade
en aanpassing weginfrastructuur,
kruispunten, fietspad,
groen

HIRB 2012 fysieke verbeteringen € 500.000

Projectbeschrijving provincie

Met de herstructurering van het bedrijventerrein aan de Carel Reyniershaven wordt braakliggend terrein toegankelijk gemaakt middels het aanleggen van een toegangsweg en het bouwrijp maken van de grond. Er wordt een nieuwe kade gerealiseerd. De weginfrastructuur op de Nieuwe Hemweg en de Ankerweg wordt aangepast, kruispunten worden veiliger gemaakt en het fietspad langs de Nieuwe Hemweg wordt aangepast. De groeninrichting zal langs de Ankerweg en de zijwegen van de Nieuwe Hemweg worden verbeterd.

Het project bestaat uit de volgende activiteiten:

- *Herstructurering en toegankelijk maken braakliggend terrein*
- *Herinrichting openbaar gebied*
- *Verbeteren weginfrastructuur*
- *Verbeteren groeninrichting en waterhuishouding*

Dit project heeft het beoogd om 2 ha terrein beschikbaar te maken voor nieuwe bedrijvigheid. Door de aanleg van de nieuwe kade kan watergebonden bedrijvigheid op het terrein gevestigd worden. Het project voorziet in toename in arbeidsplaatsen, ladingdoorzet en vrachtverkeer.

Bevindingen

"HIRB? Nog nooit van gehoord!"

Bij de pont naar het Hembrugterrein ligt aan de Amsterdamse kant langs het Noordzeekanaal de Ankerweg, met daarachter de Carel Reyniershaven.

Aan de Ankerweg was vanaf 1955 op nummer 16 de chemische fabriek van Philips Duphar gevestigd. Het bedrijf produceerde hier onder meer het onkruidbestrijdingsmiddel 2,4,5T, dat als 'Agent Orange' ook werd geleverd aan het Amerikaanse leger als ontbladeringsmiddel in Vietnam. Op 6 maart 1963 ontplofte in de fabriek een reactorvat, waarbij het giftige dioxine vrij kwam. De fabriek stond nog tot 1 juli 2000 op het adres aan de Ankerweg ingeschreven.

Zestien jaar later vinden we op het voormalig Duphar-terrein bouwafvalverwerker Beelen en betoncentrale Albeton.

Bij Albeton worden we vriendelijk binnengelaten. In het aangename vergaderzaaltje vertelt drs. Helmen Droog: "Wij zaten op de Cruquiusweg in Amsterdam, dichtbij de steeds verder uitbreidende woningbouw. In december 2013 konden wij hier op de Ankerweg komen. Dat was een buitenkansje. Het Havenbedrijf van de gemeente heeft het terrein schoon opgeleverd. Wij hebben het zelf bouwrijp gemaakt. Wij waren de enige die hier braakliggend terrein in gebruik heeft genomen."



Albeton legde aan de Reynierszhaven zelf en voor eigen rekening een kade aan, waar met een reusachtige kraan uit binnenschepen de ingrediënten voor de betonfabricage worden gelost. Dat aan de andere kant van de Reynierszhaven de kade met HIRB-subsidie is aangelegd - daarvan weet Helmen Droog niets. Van de provinciale HIRB-subsidieregeling heeft hij hoe dan ook nog nooit gehoord. "Wij hebben veel contact met het Havenbedrijf, maar zij hebben ons daar nooit op gewezen. De kade van ons is de laatste die hier is aangelegd."

Als we Droog vertellen waarvoor de subsidie nog meer is gebruikt, gaan hem vlagen van herkenning open: "Het doodlopende fietspad hier voor de deur langs het Noordzeekanaal is nieuw. De Nieuwe Hemweg is vlak voor Sail 2015 aangepakt. Ze zijn ook met een diepriool bezig geweest. En er is gebaggerd."

Remco Barkhuis, Hoofd cluster Infrastructuur en Geoinfo van het Havenbedrijf laat ons later per mail weten:

"De kade uit de HIRB subsidie is gerealiseerd en sinds 2012 in gebruik. De kade is vanaf de openbare weg niet zichtbaar maar wel op Google en ligt in de zuidwesthoek van de Carel Reynierszhaven. Deze kade wordt met name voor overslag van talc²⁶ gebruikt. Er tegenover ligt de kade van Van Egmond (potgrond) waarmee coördinatie en samenwerking plaatsvindt bij gelijktijdige overslag.

In het oorspronkelijk plan was ook een aanzienlijk bedrag voor de groeninrichting en waterhuishouding opgenomen. Deze werkzaamheden zijn afgelopen najaar en dit voorjaar uitgevoerd in verband met het gemeentelijk project Amsterdam Rainproof, waarbij het overstromingsrisico wordt verkleind. De kosten hiervoor zijn dan ook niet in het subsidieproject opgevoerd.

Voor het gebied heeft de herstructurering in de openbare ruimte, die zonder de subsidie aanzienlijk kleiner zou zijn uitgevoerd, ertoe geleid dat één nieuw bedrijf is gevestigd (ca 40 werknemers op 2 ha). Eén bedrijf is verdubbeld in oppervlakte met een toename van werknemers van ca 30 naar ca 45. Daarnaast is de efficiency van diverse bedrijven in hun verkeersafwikkeling duidelijk verbeterd en hebben ze minder last van vertragingen. De fietsende werknemers kunnen veiliger van en naar het werk en in aansluiting op de herstructurering zijn we recentelijk ook gestart met een campagne om meer werknemers op de fiets te krijgen (Fietscoalitie Smart City). Ook zijn

²⁶ Talc, vooral bekend als babypoeder, wordt gebruikt als toevoeging in de productie van papier, verf, plastic, kabels, keramiek, voedingsmiddelen, medicijnen en cosmetica.

we momenteel nog een extra fietspad in het gebied aan het aanleggen. De investeringen van zowel provincie als gemeente hebben ertoe geleid dat er duidelijk intensiever in het gebied wordt gewerkt."



Wij concluderen dat hier de met HIRB gesubsidieerde werkzaamheden zijn uitgevoerd en dat de beoogde activiteiten zijn gerealiseerd. Jammer is dat bij de bedrijven de betrokkenheid van de provincie niet altijd bekend is. Ook hebben we niet kunnen achterhalen waarom de ene kade wel, en de andere niet is gesubsidieerd. Opmerkelijk is dat het bedrijf Albeton uit eigen middelen en voor eigen risico een kade aanlegt, niets wetend van een HIRB subsidie, terwijl bij de buurman in de zuidwesthoek van de haven een andere kade mét HIRB subsidie is aangelegd. Het lijkt merkwaardig wanneer het Havenbedrijf blijkbaar niet alle bedrijven wijst op het bestaan van subsidies.

Navraag bij Havenbedrijf heeft echter opgeleverd dat er actief informatie is verspreid in de vorm van projectborden en publicaties zoals digitale nieuwsbrieven van Havenbedrijf Amsterdam en Ondernemersvereniging ORAM. De kade wordt gebruikt voor overslag door vooral één bedrijf, namelijk Mondo Minerals, de één na grootste producent van talc ter wereld. In de praktijk vindt ook overslag plaats door derden, dus het gebruik is in beperkte mate collectief. Eén vraag blijft onbeantwoord: Had Albeton van de HIRB subsidie af kunnen weten door een actievere informatievoorziening vanuit de provincie en had de kade van Albeton gebouwd kunnen worden met behulp van HIRB gelden? Is het mogelijk dat de HIRB subsidieregeling in de toekomst gericht wordt gecommuniceerd naar bedrijven gevestigd op een industrieterrein of haven, en dat die bedrijven daardoor met de hun representerende organisatie (havenbedrijf) kunnen overleggen over wensen voor verbetering van infrastructuur?

4. Haarlem – Bedrijventerrein Waarderpolder

Herontwikkelen terrein

Bottelier Waarderpolder **niet uitgevoerd**

Herstructurering Figee terrein

en nieuwe Energie, Fietsbrug **HIRB 2012 fysieke verbeteringen** **€ 500.000**

Projectbeschrijving provincie

Op het bedrijventerrein de Waarderpolder in Haarlem zijn de deelterreinen Figee en Nieuwe Energie toe aan een structuurverbetering en een betere ontsluiting. Het gebied is niet goed bereikbaar voor langzaam verkeer waardoor veel mensen met de auto komen. De terreininrichting wordt aangepakt waarbij het groen, de verlichting en de afwatering ook worden meegenomen. Er wordt een fietsbrug aangebracht over de Industriehaven zodat de terreinen Figee en Nieuwe Energie worden ontsloten worden voor langzaam verkeer. Het project bestaat uit de volgende activiteiten:

- *Uitvoering van de herinrichting en fietsbrug*

Het beoogde resultaat is een structuurverbetering op de terreinen Figee en Nieuwe Energie en een ontsluiting voor langzaam verkeer door middel van de fietsbrug.

Procesmanagement verbetering openbare ruimte

HIRB 2012 procesmanagement **€ 25.000**

Innoverend en duurzaam

Waarderpolder Spin-Invest BV **HIRB 2014 duurzaamheid** **€ 61.990**

Projectbeschrijving provincie

Dit project richt zich op het verduurzamen van de energievoorziening; kennis en ervaring opdoen met betrekking tot het duurzame systemen in relatie tot de energievraag bij bedrijfspanden met een productie- c.q. opslagfunctie. Er wordt op 2 locaties geïnvesteerd:

- *M3 Selfstorage (Spin Invest): Installatie van 880 zonnepanelen tbv groene stroomvoorziening*
- *Spanjaart-Prins: Installatie van 200 zonnepanelen t.b.v. groenestroomvoorziening*

Projectbeschrijving provincie

Doel van de aanleg van een centrale watergang is de inrichting van de Waarderpolder te voorzien van een robuust, klimaatbestendig en aantrekkelijk oppervlaktewatersysteem. De watergang vormt de centrale hoofdas/waterloop van dit watersysteem. Rekening houdend met klimaatverandering en de toenemende verdichting van het bedrijvenpark, zorgt de centrale watergang voor voldoende waterberging. De waterloop zorgt ook voor een kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte en daarmee voor verblijfs- en belevingswaarde en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. De watergang doet tevens dienst als secundaire blusvoorziening en verhoogt daarmee de veiligheid van de aanliggende bedrijven en kantoren. Tot slot biedt de watergang de mogelijkheid om het hemelwater van het gemengde rioolstelsel af te koppelen.

Bevindingen

Het schiet nog niet erg op

Het bedrijventerrein Waarderpolder in Haarlem is enorm groot. Het begint bij de IKEA bij station Spaarnwoude, en loopt door tot aan het Spaarne. Waarderpolder viel meermalen in de provinciale HIRB-prijzen. We bekijken allereerst of we al zichtbare resultaten kunnen vinden van het project 'Innoverend en duurzaam Waarderpolder' bij Spin Invest BV: de installatie van 200 zonnepanelen bij Spanjaart-Prins en 880 zonnepanelen bij M³ Selfstorage. Bij INTOS in het gebouw van Spanjaart-Prins op Waarderweg 44 zien we geen zonnepanelen. Evenmin op het dak van de self-storage op Waarderweg nummer



31, eveneens van Spanjaart-Prins. Bij INTOS vertelt de receptioniste dat de medewerker die daar over gaat zojuist ziek naar huis is gegaan. Maar natuurlijk mogen we meneer Henk van der Berg bellen. Zonnepanelen zien we niet, na een rondgang om het gebouw. Evenmin op het dak van M³ self-storage op nummer 31. De twee vriendelijke meisjes

achter de receptiebalie weten niets af van zonnepanelen op het gebouw, één van de twee werkt hier al jaren: "Hebben jullie al contact met INTOS, van dezelfde eigenaar?" Ja. En meneer Van der Berg - die naam kennen we inmiddels.²⁷

Dan maar op zoek naar de Centrale watergang. Als er ergens iemand iets daarvan af zou moeten weten is het wel bij de AWZI Haarlem-Waarderpolder aan de Albert Hofmanweg 8, één van de 30 afvalwaterzuiveringsinstallaties van het Hoogheemraadschap Rijnland. Ook hier zijn de medewerkers ons uiterst behulpzaam, maar zij kunnen ons niet op weg helpen. Navraag bij het Hoogheemraadschap maakte het volgende duidelijk: Alleen het eerste stuk van de watergang, in het uiterste noorden van het bedrijventerrein, is aangelegd. Er zijn technische knelpunten; het project staat stil. Er worden aanvullende onderzoeken gedaan. Door de grote dichtheid aan gebouwen en kruisingen (en daardoor leidingen, rioleringen, etc.) is aanleg behoorlijk moeilijk. Dit was moeilijk te voorzien van te voren, alleen door kostbare ondergrondse onderzoeken. Buiten de bebouwde omgeving kunnen ondergrondse knelpunten makkelijker in beeld worden gebracht. In het gunstigste geval zou er een aanbesteding voor uitvoering kunnen worden gestart rond de zomer van 2016, maar dit is nog onduidelijk. De aanleg zal een jaar duren. De gemeente Haarlem is nu in contact met de provincie om de subsidie veilig te stellen en te regelen dat het project later alsnog herstart kan worden. De 'bijdragen van derden' zijn niet van de gemeente, maar volledig van het Hoogheemraadschap Rijnland met € 2.100.000.

Volgens aan ons verstrekte ambtelijke informatie blijkt dat de provinciale subsidie van een half miljoen voor Haarlem Centrale Watergang in 2014 is ingetrokken en in 2016 opnieuw verleend.²⁸

De locatie waar de Figebrug zal moeten komen is eveneens moeilijk te vinden.



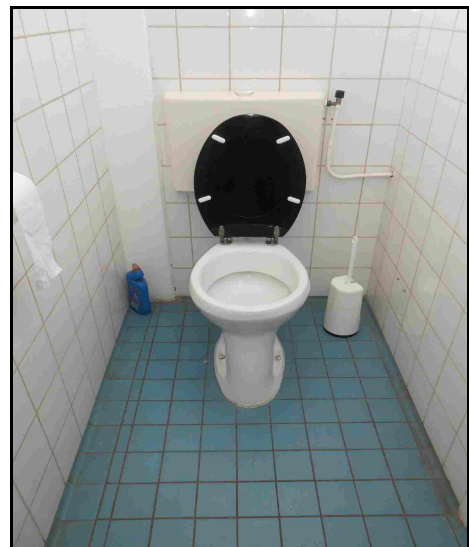
²⁷ Volgens aan ons verstrekte informatie is de subsidie aan Spin-Invest in 2016 ingetrokken op verzoek van het bedrijf.

²⁸ Aan ons verstrekte ambtelijke informatie.

Niet verwonderlijk, want als we eindelijk de vermoedelijke locatie hebben getraceerd, is daar geen spoor van enige bouwactiviteit te bespeuren. Een employee van een aanpalend bedrijf kon ons het volgende vertellen over de Figebrug: "Er was een subsidie van een miljoen voor, maar die is niet meer beschikbaar - heeft pas een groot stuk in de krant over gestaan." Het project op het Fige terrein staat dan ook volgens de update herstructurering bedrijventerreinen 2016 'on hold'. In aan ons verstrekte ambtelijke informatie wordt dit als volgt toegelicht: "Voor de HIRB subsidie aan het Fige terrein is besloten uitstel te verlenen voor en te wachten op het rondkomen van de financiering. Hierdoor hoeft de gemeente niet opnieuw subsidie aan te vragen in 2016."

Onduidelijk is nog steeds of de brug nog wordt aangelegd en of de gelden voor de brug weer beschikbaar komen, nu de deadline voor het project is vervallen. Het Haarlems Dagblad berichtte op 29 februari 2016 dat *"de gemeente hoopvol blijft over de aanleg van de brug, ook omdat de ondernemers inmiddels hebben aangegeven de brug mogelijk te willen maken. Haarlem gaat nu bij het rijk aankloppen voor een subsidie in het kader van het project Beter Benutten. Ook heeft de provincie aangegeven dat Haarlem mee kan gaan doen met de nieuwe ronde van de zogeheten HIRB-subsidie. Wij achten de toekenningen van deze subsidies zo kansrijk, dat we alle voorbereidingen waaronder de wijziging van het bestemmingsplan nu doorzetten"*, zegt verantwoordelijk wethouder Joyce Langenacker (PvdA). *Er is opdracht gegeven voor het opstellen van een programma van eisen en een schetsontwerp voor de fietsverbinding en fietsbrug."*²⁹

Kortom, met de meer dan een miljoen waarvoor de Waarderpolder in provinciale subsidieboeken staat, is nauwelijks iets gebeurd. Projecten zijn afgevoerd (Bottelier en de zonnepanelen van Spanjaart-Prins) of in een jojo-traject terecht gekomen (Centrale Watergang en Figebrug). En als het bericht uit het Haarlems Dagblad klopt, blijkt er voor dat laatste project door de gemeente ineens ook nog een alternatief subsidiepotje ontdekt te zijn.



²⁹ Haarlems Dagblad, "Forse subsidie fietsbrug Waarderpolder vervalt", 29 februari 2016.

Palace weet eigenaar Nico Muler bijna alles van het reilen en zeilen van het bedrijventerrein: "Ondernemers komen vaak bij ons. Ik hoor veel van ze. De grond op de voormalige gemeentewerf is inmiddels gekocht door garagebedrijf Brezan, die nu nog hier aan de overkant zit. Maar aan de andere kant naast de brandweer staat dat grijze pand al drie jaar leeg. Was vroeger een bouwmarkt. Eerst was de vraagprijs 1,9 miljoen, nu 1,4 miljoen. Die leegstand geeft verpaupering. De verlichting rondom het gebouw brandt niet meer."



Maar verder loopt het bedrijventerrein De Oude Veiling goed. Het bedrijventerrein ziet er goed onderhouden uit, de publieke ruimte is in prima conditie. Ooit stond hier de Veiling Bangert en Omstreken, de groente- en fruitveiling van West-Friesland, gebouwd in 1909, en herbouwd in 1948. Vanaf 1975 is het terrein geschikt gemaakt als bedrijventerrein. Sinds de aanwijzing van Hoorn als groeikern en de annexatie van de gemeente Zwaag ligt het bedrijventerrein nu aan alle kanten ingeklemd tussen woonwijken. Nico Muler: "Uit die woonwijken krijg ik ook klanten. Daar moet ik wel permanent moeite voor doen met reclame. Want ze lopen hier niet vanzelf langs." Niet alleen dankzij het Patat Palace is er op het bedrijventerrein ook 's avonds en in het weekeinde levendigheid. Muler: "Er zitten hier ook dansscholen, een sportschool, een autowasserij en kringloopwinkels."

In de zijstraat zit het kantoor van Parkmanagement Hoorn B.V., dat het beheer verzorgt van het gehele terrein De Oude Veiling. De B.V. werd in 2006 opgericht door de ondernemers op het terrein. Gelijktijdig werd ook opgericht een Stichting Parkmanagement Hoorn, die enig aandeelhouder is van de B.V.

Directeur/bestuurder Gerard Fit vertelt dat Parkmanagement primair zorgt voor de beeldkwaliteit, veiligheid en bebording op het bedrijventerrein: "In opdracht van de gemeente doen wij verder het onderhoud van de openbare ruimte. Dan kun je tegelijk ook de bestrating op de bedrijfsterreinen meenemen. Wij doen de beveiliging en leveren diensten aan de ondernemers. Er staan hier 80 camera's."



De financiering van Parkmanagement verrast ons: die gebeurt uit de opbrengsten van de gemeentelijke reclamebelasting, die jaarlijks meer dan een miljoen oplevert. Dat bedrag gaat niet alleen naar Parkmanagement. Ook andere ondernemersverenigingen delen in de baten. Fit: "In het verleden hadden we op het bedrijventerrein een aantal free riders. Nu betaalt iedereen op deze manier mee."

Parkmanagement werkt nauw samen met de gemeente Hoorn en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONH), waarin de provincie voor 49% deelneemt. Fit heeft een uitgesproken mening over het bedrijventerreinenbeleid: "De provincie moet veel strakker de regie nemen naar de gemeenten. Ze zijn veel te lief. Distriport moeten ze trouwens direct schrappen."

Na de successtory in Hoorn werd Parkmanagement ook gevraagd voor het beheer van bedrijventerreinen elders. Inmiddels gebeurt dit voor Alkmaar Boekelermeer en bedrijventerreinen in Den Helder, Hollands Kroon en Medemblik.

Over HIRB vertelt Fit: "Daar zijn we zeer bij betrokken. Voor verschillende bedrijventerreinen maken we er gebruik van. Hier gebruiken we HIRB onder meer voor het opknappen van individuele panden. Een kwart daarin is publiek geld, driekwart eigen geld. Na de subsidieverlening krijg je voorschotten van de provincie. Er zit een uitvoeringstermijn op van drie á vier jaar. Maar je kunt makkelijk uitstel krijgen. Vorig jaar hebben we ook uit HIRB Duurzaamheid een subsidie gevraagd voor zonnepanelen, maar niet gekregen. We waren niet specifiek genoeg. Maar dan zeg ik: geef ons een fonds en dan gaan wij het daarna eerlijk naar rato verdelen over de ondernemers op het bedrijventerrein."

Zodat niet op een bedrijventerrein slechts één ondernemer alle subsidie krijgt, zoals op Haarlem Waarderpolder? Fit knikt, en vervolgt: "Er moet op een bedrijventerrein een gezamenlijke beheerorganisatie met uitvoeringsfaciliteit zijn. Dan is na een

herstructureringsubsidie ook de continuïteit gewaarborgd. Er moet borging zijn. Anders moet je er geen cent in steken."

Fit vertelt dat de provincie nu alleen nog subsidies verleent aan gemeenten. "Vanwege de cofinanciering zijn er sindsdien minder aanvragen, want gemeenten hebben er steeds minder geld voor over. Het Beeldkwaliteitsfonds hier was één van de laatste die nog door een private organisatie is aangevraagd."

En tot onze verrassing zegt Fit dan ineens: "Ik zal u eens wat zeggen. Ik vind dat de provincie in zijn algemeenheid veel te makkelijk HIRB-subsidies verleent. En de controle op de uitvoering is beperkt. Je hoeft alleen een accountantsrapport in te leveren. Er is alleen een kwantitatieve controle, niet kwalitatief. Voor het Beeldkwaliteitsfonds hebben we ruim € 350.000 ontvangen. Daar moeten we alleen een financiële verantwoording voor geven. Er is nog nooit iemand van de provincie komen kijken wat het nou eigenlijk heeft opgeleverd."

Wel heeft volgens aan ons verstrekte ambtelijke informatie de Commissaris van de (toen nog) Koningin op 13 augustus 2010 een informeel bezoek gebracht aan het terrein. Op 7 november 2013 heeft de toenmalig Gedeputeerde van Economie samen met ambtenaren het bedrijventerrein bezocht. Of dergelijke bezoeken ook de juiste ambiance zijn voor een gedegen kwalitatieve controle is een andere vraag.

Bedrijventerrein De Oude Veiling ligt er goed bij en heeft, op enkele holle kiezen na, een prettige uitstraling. Wij denken dat dit echter allereerst te danken is aan de (financiële) inspanningen van gemeente en de ondernemers via Parkmanagement. Als we nog eens goed kijken naar de projectomschrijving van de provincie zien we namelijk dat de provinciale subsidie uitsluitend was bedoeld voor grondverwerving, bouwrijp maken en uitgifte van nieuwe kavels. En dat lijkt meer op projectontwikkeling.



6. Hoofddorp – Bedrijventerrein De Hoek

Aanpak openbare ruimte HIRB 2012 fysieke verbeteringen € 500.000

Projectbeschrijving provincie

De bereikbaarheid en doorstroming op het bedrijventerrein de Hoek wordt door ondernemers als knelpunt uitgewezen. Dit project heeft als doel het bedrijventerrein beter te laten functioneren door middel van het verbeteren van de infrastructuur, meer groen en een betere verlichting. Het project wordt gefaseerd uitgevoerd. Als eerste wordt gestart met de opwaardering van de Rijnlanderweg, het verbeteren van de doorstroom Hoeksteen-Vuursteen, het aantrekkelijker maken van de Hoeksteen en de integrale aanpak van de parallelle Kruisweg. Het bedrijfsleven zal bijdragen aan deze herstructurering middels een financiële bijdrage uit het herstructureringsfonds. Het project bestaat uit de volgende activiteiten:

- Opwaardering Rijnlanderweg (verbetering wegindeling en opstelstroken, aanleg fiets- en voetpad)*
- Verbetering doorstroming Hoeksteen-Vuursteen (aanleg extra opstelruimte en ruimere bochtstralen)*
- Aantrekkelijker maken Hoeksteen (aanleg extra bomen en struiken langs hoofdas en fiets/voetgangersstrook)*
- Integrale aanpak parallelle Kruisweg (verplaatsing en verbetering fietspad, verbreding rijbaan voor 2 richtingsverkeer, vernieuwing trottoir, extra groen en verlichting)*

Het beoogde doel is dat het bedrijventerrein de Hoek er aantrekkelijker uit zal zien en beter functioneren dan nu het geval is. De bedrijven zullen beter bereikbaar zijn en dit zal ook doorstroming verbeteren.

Herontwikkeling Woninglocatie

Rijnlanderweg HIRB 2012 fysieke verbeteringen € 420.125

Projectbeschrijving provincie

Het doel van het project is om het entreegebied van het bedrijventerrein de Hoek te verbeteren. Hiervoor moeten de twee bedrijfswoningen aan de Rijnlanderweg nr. 774 en 855 worden verworven. Vervolgens worden de opstallen gesloopt om de grond als bedrijfsruimte opnieuw uit te geven. De ruimtewinst die door dit project mogelijk wordt gemaakt betreft 1509 m² (0,15 ha). Het project bestaat uit de volgende activiteiten:

- Verwerving van de woningen*
- Bouwrijp maken*
- Uitgifte gronden voor bedrijfsruimte*

Het beoogde resultaat van dit project is dat 2 percelen met woonbebouwing aan de Rijnlanderweg worden herontwikkeld en opnieuw uitgegeven worden voor bedrijfsruimte.

Herontwikkeling Hoeksteen 81 HIRB 2015 fysiek

€ 197.664

Bevindingen

Een narcissenperkje met designbank in de middenberm

De bestrating op de T-kruising Vuursteen-Hoeksteen op het bedrijventerrein De Hoek ligt er niet echt pico bello bij. Her en der zijn stukjes asfalt duidelijk zichtbaar opnieuw aangesmeerd. Langs de kant, een colonne betonnen anti-parkeerrotsblokken, die hun gele verfje jaren geleden voor het laatst hebben gehad. De kruising met het fietspad bestaat uit enigszins afgeragde Stelconplaten. De tegels van het fietspad zelf mogen trouwens ook wel eens herbestraat worden. Vanaf Vuursteen nadert een 12-



meter trailer van Quality Cargo Handlers Fashion Logistics. De ervaren trucker stuurt zijn King of the Road Scania door de inderdaad wat krappe bocht toch tamelijk moeiteloos rechtsaf de Hoeksteen op. De beoogde verbetering van de doorstroming Hoeksteen-Vuursteen door aanleg van extra opstelruimte en ruimere bochtstralen lijkt in elk geval nog niet te zijn gerealiseerd.

Van het deelproject 'aantrekkelijker maken Hoeksteen (aanleg extra bomen en struiken langs hoofdas en fiets/voetgangersstrook)' is al wel werk gemaakt. Maar anders dan men op een steenworp afstand van Schiphol mag verwachten staat er aan Hoeksteen nog steeds nogal wat bedrijfsruimte leeg. In het Logistics Centre 2 Schiphol-West is 18.736 m² te huur - deilverhuur mogelijk. Een stukje verderop hebben BT Makelaars 4.000 m² in de aanbieding. De aanleg van het provinciale

narcissen-
perkje in de
middenberm
van Hoek-
steen heeft
dus nog niet
echt wervend
gewerkt. Net
zo min als de
fraai zwart
gespoten de-
sign zitbanken
naast de
narcissen dat
hebben ge-



daan. Toegegeven, het is nog behoorlijk fris, dus nog geen bankjeszitweer. Maar als het warmer wordt zal ongetwijfeld de nu al penetrante kerosinelucht die er rond het narcissenpark hangt, vast nog meer gaan stinken. Men kan zich afvragen of een middenberm van een 2x2 strooks industrieweg met veel zwaar vrachtverkeer hoe dan ook een aangenaam verblijfsgebied zal zijn. Maar misschien zal het provinciaal kunstwerk "ingenieursburo" in de middenberm wandelaars toch overtuigen er een kijkje te nemen: een ruim twee meter hoog houten object met een schuin dakje, daar-
onder een paar plankjes met daarop wat afgezaagde stukjes boomstam, en dus een bordje: "ingenieursburo".



Daarentegen is aan de verbetering van de noordwestelijke entree van De Hoek nog niets gedaan. Het bedrijventerrein eindigt hier tegen de spoorlijn Leiden-Schiphol. Daaronder een betonnen viaduct dat de Rijnlanderweg aansluit op de Vijfhuizerweg langs de A5 en de Zwanenburgbaan. Aan weerszijden van de Rijnlanderweg staan de bungalows met huisnummers 855



respectievelijk 776 er fraai bij. Van sloop van deze "opstallen" lijkt echter nog lang geen sprake. Gezien de leegstand op De Hoek lijkt het nu ook even wat minder urgent om hier 1.509 m² grond vrij te krijgen voor nieuw uit te geven bedrijfsruimte.

Aan de zuidkant van De Hoek ligt de ventweg langs de Kruisweg - die hier net nog N201 heet. Aan de noordzijde is een vrij liggend fietspad. In de andere richting moe-



ten de fietsers het nog steeds doen met een smalle fietsstrook, die slechts met een onderbroken witte streep gescheiden is van het autorijdeel.

Concluderend kunnen we stellen dat veel van de fysieke maatregelen nog niet zijn uitgevoerd. De genomen maatregelen in de vorm van verfraaiing van een middenberm is tamelijk misplaatst te noemen. De prioritering lijkt volkomen zoek bij deze herstructurering en de daarvoor uitgegeven subsidies. Er is daarnaast erg veel leegstand geconstateerd, waardoor we nog niet kunnen spreken van een wervelende belevenis op dit bedrijventerrein. In dat licht zijn ook vraagtekens te plaatsen bij de subsidie voor het slopen van de twee bungalows aan de Rijnlanderweg om plaats te maken voor nieuw bedrijventerrein. Dit project kunnen wij bovendien moeilijk kwalificeren als herstructurering in de zin van HIRB. Ook in dit geval is eerder sprake van projectontwikkeling.

7. Zaandam – Hembrugterrein

Herstructurering Hembrugterrein

Herprofilering	HIRB 2009 fysieke verbeteringen	€1.500.000
Ontsluiting Nieuwe Hembrug eerste tranche	HIRB 2012 fysieke verbeteringen	€ 500.000

Projectbeschrijving provincie

Het Hembrug terrein is op alle fronten (ruimtelijk, functioneel, economisch, technisch) zwaar verouderd. De gemeente Zaanstad heeft voor zowel de subsidieregeling HIRB Light als Privaat subsidies aangevraagd voor de herstructurering van het bedrijventerrein. Met de HIRB Light subsidie voor Fysieke verbeteringen heeft de gemeente Zaanstad tot doel gesteld het Hembrug terrein beter bereikbaar en openbaar toegankelijk te maken door middel van een ontsluiting voor auto-, fiets- en wandelverkeer. Ook zal het riool van diverse percelen herontwikkeld worden. Het project bestaat uit de volgende activiteiten:

- Aanleg infrastructuur, ten behoeve van de aansluiting op de provinciale weg moet een rotonde worden aangelegd.*
- Sloop gebouw 501, ten behoeve van het doortrekken van de bedrijfsweg.*
- Aanleg centraal tracé kabels en leidingen o.a. riool, elektriciteit, water en breedband.*

Herstructureringsmaatregelen

duurzaam tijdelijk beheer	HIRB 2012 fysieke verbeteringen	€	577.957
---------------------------	---------------------------------	---	---------

Projectbeschrijving provincie

Het doel van het project is om vijf panden in de deelgebieden 5c, 5f, 5i geschikt maken voor tijdelijk beheer opdat nieuwe bedrijven zich hier tijdelijk kunnen vestigen. Hiervoor dienen de volgende maatregelen genomen te worden; wind- en waterdicht maken van de gebouwen, herstel van dak en gevel, verwijderen van asbest en aansluiten op nutsvoorzieningen.

Het project bestaat uit de volgende activiteiten:

- Panden geschikt maken voor tijdelijk beheer*
- Asbest verwijderen*
- Bouwrijp maken*
- Het aanpakken van de percelen ten behoeve van tijdelijk beheer draagt bij aan het integrale proces van het versneld hernieuwd in gebruik nemen van panden op het bedrijventerrein. Dankzij dit tijdelijke hergebruik kan zich diverse creatieve bedrijvigheid ontplooiën op het terrein en blijven de 5 monumentale gebouwen behouden. De ruimtewinst ten aanzien van dit project is 0,7 ha.*

Inrichten buitenruimte

deelgebied 2013	HIRB 2013 fysieke verbeteringen	€	141.768
Herinrichting openbare ruimte herprofilering	HIRB 2014 fysieke verbeteringen	€	55.000
Ruimte voor uiteenlopende creatieve projecten	HIRB 2015 fysieke verbeteringen	€	44.000

Bevindingen

Provinciale bijdrage aan een rijksvastgoedontwikkelingsproject

Eind 19^e eeuw vestigde het toenmalige Ministerie van Oorlog een eigen wapen- en munitiefabriek op de zuidpunt van Zaandam aan het Noordzeekanaal. Na privatisering werd de fabriek uiteindelijk in 2003 gesloten. Het terrein bleef eigendom van het rijk. In 2011 werd de eerste stap tot herontwikkeling gezet. Het terrein is 43 hectare groot en wordt ontwikkeld door het Rijksvastgoedbedrijf. Op het terrein hebben zich sindsdien een aantal bedrijven in de creatieve sector gevestigd. Maar veel monumentale gebouwen staan nog leeg en bevinden zich in slechte staat. Wel succesvol is het Taets Art and Event Park, dat onder meer zal verhuurt voor bedrijfsbijeenkomsten. Ook is het Hembrugterrein begin 2016 gebruikt als noodopvang voor 440 vluchtelingen.



Inmiddels is het Rijksvastgoedbedrijf gestart met voorbereiding van de verkoop van het gehele terrein aan een projectontwikkelaar. In de prospectus wordt het Hembrugterrein aangeduid als "een van de laatste grote ontwikkellocaties in de Metropoolregio Amsterdam". Het terrein zou een internationale toplocatie voor de creatieve industrie moeten worden.



De rotonde in de Provincialeweg die een nieuwe ontsluiting naar het terrein mogelijk maakt, is op 11 maart 2016 in gebruik genomen. Ook de nieuwe brug tussen de

rotonde en de noordkant van het Hembrugterrein is inmiddels in gebruik. De provincie betaalde verder een derde deel (€ 500.000) voor de restauratie van het voormalige stationsgebouw, de voormalige affuithal en het voormalige waslokaal, die in 2012 werd afgerond.



Direct westelijk van het Hembrugterrein ligt het bedrijventerrein Zuiderhout. Nog verder naar het westen ligt het bedrijventerrein HoogTij. Dit terrein wordt ontwikkeld door de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied NV (RON), waarin de provincie aandeelhouder is, samen met Havenbedrijf Amsterdam en de gemeente Zaanstad, elk voor een derde deel. Op HoogTij hebben zich tot nog toe nauwelijks bedrijven gevestigd. Er is daar geen marktvraag. Wel is inmiddels het complex van de nieuwe Penitentiaire Inrichting Zaanstad voltooid.

De sectoren waarop het Hembrugterrein mikt zijn blijkbaar andere dan waarvoor Hoogtij geprojecteerd is. De grotendeels vruchteloze ontwikkeling van HoogTij was eerder ingezet dan die van het Hembrugterrein. Inzet van HIRB-gelden – voor herstructurering van het Hembrugterrein – heeft hier in elk geval niet de ontwikkeling van overbodige nieuwe bedrijfsterreinen – HoogTij – voorkomen. Verder is het, voor wat betreft de provinciale bijdrage in het opknappen van gebouwen en infrastructuur op het Hembrugterrein zelf, de vraag waarom de provincie zou moeten meebetalen aan de projectontwikkeling van rijks eigendom.

III. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

1. Wij hebben nergens een exacte en voor ons *heldere* uiteenzetting kunnen vinden van de doelen die thans nog met HIRB worden beoogd en van de systematiek van de regeling. Het lijkt ons wenselijk dat in deze leemte wordt voorzien, ten behoeve van alle betrokken partijen, en niet in de laatste plaats de leden van Provinciale Staten.
2. Verschillende deskundigen hebben in meer of mindere mate twijfels geuit over de effectiviteit van subsidies voor herstructurering van bedrijventerreinen. Onze eigen waarnemingen zijn wat dat betreft ook niet onverdeeld positief. In veel gevallen lijkt HIRB-subsidiëring niet meer dan een financiële bijdrage in het wegnemen van achterstallig onderhoud aan openbare ruimte en bedrijfsgebouwen *sec* – zonder enig achterliggend doel en effect. De provincie zou in dergelijke gevallen meer moeten stilstaan bij de vraag of dit een provinciale taak is. In andere gevallen is er sprake van gewone projectontwikkeling in de vorm van aankoop, sloop, bouwrijp maken en gronduitgifte. Het is de vraag of de provincie de aanleg of uitbreiding van bedrijventerreinen moet subsidiëren - laat staan onder de vlag van HIRB.
3. Resultaten van de inzet van provinciale HIRB subsidies moeten beter worden getoetst op de - helder te formuleren - doelstelling van de regeling.
4. Er is onvoldoende kwalitatief toezicht op het resultaat van de inzet van HIRB-subsidies. Volgens Parkmanagement Hoorn is er voor het bedrijventerrein De Oude Veiling nooit een serieuze toets geweest op wat de ingezette middelen daadwerkelijk hebben opgeleverd. Uitsluitend kwantitatieve controle – van de opgestuurde bonnetjes – geeft geen inzicht in de mate waarin de doelstelling van HIRB wordt bereikt. Bij bijvoorbeeld Industriegebied Weesp Noord is zelfs onduidelijk of en wanneer het aantal beoogde gevelrenovaties zal worden gerealiseerd.
5. Ook zou de provincie actiever een vinger aan de pols moeten houden bij ongewenste situaties. Dit is bijvoorbeeld wenselijk bij de verwaarlozing van de panden van Ymere op het Industriegebied Weesp Noord, die een nadelige invloed hebben op de kwaliteit en het aanzien van de rest van het bedrijventerrein.

6. De HIRB-deelregeling Duurzaamheid van 2014 suggereert maar zegt niet expliciet dat de met HIRB subsidie getroffen voorzieningen ten goede moeten komen aan de duurzaamheid van het bedrijventerrein zelf. De elektriciteit van de met HIRB subsidie opgewekte zonne-energie op het dak van het broedplaatsencomplex op De Heining in Amsterdam gaat echter niet naar de ateliers eronder, maar wordt aan een energiebedrijf verkocht. Per saldo maakt het misschien niet uit, maar wél rijst in zo'n geval de vraag waarom hier de subsidiëring van zonnepanelen uit HIRB-subsidies moet komen van provinciaal geld, in plaats van uit een generieke subsidieregeling voor zonne-energie. Vergelijkbare vraagtekens roept de (inmiddels ingetrokken) subsidie voor zonnepanelen voor Spin-Invest BV in Haarlem Waarderpolder op. Allereerst is het vreemd dat op dit bedrijventerrein in Haarlem met honderden bedrijven voor de subsidie voor zonnepanelen slechts twee bedrijfspanden in aanmerking komen – die beide ook nog van dezelfde eigenaar blijken te zijn. Verder is onduidelijk welke *herstructurerings*meerwaarde het plaatsen van zonnepanelen toevoegt – in dit geval op daken van een interieurontwerpbedrijf en een selfstorage aan een brede weg die het karakter heeft van een stadsstraat met gemengde functies. Omgekeerd werd een subsidieaanvraag voor zonnepanelen op De Oude Veiling in Hoorn afgewezen, omdat deze 'niet specifiek genoeg' was. Er lijkt weinig logica en doelgerichtheid te zitten in HIRB Duurzaamheid 2014. Niet ontkend kan worden dat plaatsing van zonnepanelen op daken van bedrijfspanden intensivering van grondgebruik oplevert in de zin van dubbel grondgebruik. Maar dat geldt voor ieder dak. Dat door het plaatsen van zonnepanelen echter ook de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen wordt voorkomen, is natuurlijk onzin. Voor het plaatsen van zonnepanelen op bedrijfsdaken bestaan bovendien andere, landelijke subsidieregelingen. En bedrijven die toevallig niet het geluk hadden gevestigd te zijn op een achtergebleven bedrijventerrein, kwamen niet in aanmerking voor subsidie op grond van de HIRB regeling Duurzaamheid.
7. De termijn waarbinnen gesubsidieerde projecten moeten zijn afgerond, lijkt wel erg soepel te worden gehanteerd. Bij de subsidie voor procesmaatregelen op De Heining is onduidelijk wat de stand van zaken is.³⁰ De aanleg van de centrale watergang en de brug naar het Figuee terrein in Haarlem verkeren al geruime tijd in een impasse.

³⁰ Volgens aan ons verstrekte ambtelijke informatie is inmiddels een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd: "Dit onderzoek geeft aan dat er een geconcretiseerd plan nodig is om te komen tot Parkmanagement. Daar gaat de gemeente nu mee aan de slag."

8. De bekendheid van de HIRB regeling als zodanig en de met subsidie uitgevoerde projecten laat te wensen over, zeker in gevallen waarin een gesubsidieerd project betrekking heeft op de verbetering van de situatie in en rond individuele bedrijven, zoals bijvoorbeeld bleek op het Industrie-terrein Noord in Weesp.
Als er al provinciale voorlichtingsbijeenkomsten over een HIRB-project voor de ondernemers op een bedrijventerrein zijn geweest, dan was het bereik daarvan onder de maat.
Aan de communicatie over HIRB zou meer aandacht kunnen worden besteed. Bijvoorbeeld bij de Carel Reyniershaven in Amsterdam lijken ondernemers niet voldoende te weten wat de betrokkenheid van de provincie is geweest en waarom een regeling als HIRB bestaat. Daarbij speelt dat de organisatiegraad van de ondernemers per bedrijventerrein sterk wisselt. Meestal is er wel een ondernemersvereniging. Een speciale gemeenschappelijke beheersorganisatie zoals Parkmanagement op de Oude Veiling in Hoorn is lang niet overal aanwezig. De goede conditie van dit bedrijventerrein is ongetwijfeld mede te danken aan deze beheersorganisatie. De provincie zou een dergelijke vorm van beheer – die het Hoornse Parkmanagement inmiddels ook op bedrijventerrein elders verzorgt – nadrukkelijker kunnen stimuleren. Op dit moment stelt de provincie als voorwaarde dat de gemeente een vorm van duurzaam beheer van het bedrijventerrein garandeert, ter waarborging van de continuïteit van onderhoud, beheer, kwaliteit en herinvestering.
9. Wanneer de provincie voor een bedrijventerrein meerdere deelprojecten ondersteunt zou aandacht besteed moeten worden aan de meest logische volgorde van uitvoering. Bijvoorbeeld op het bedrijventerrein De Hoek is weinig logica te ontdekken in de samenhang van de verschillende deelprojecten en de volgorde waarin ze worden uitgevoerd.
10. Het belang van cofinanciering is door de jaren heen iets toegenomen. Eventueel zou de provincie wellicht kunnen bevorderen dat lokale middelen worden gegenereerd uit bijvoorbeeld een reclamebelasting. De gemeente Hoorn doet dit en dit werkt daar goed. Voor iedereen moet ook duidelijk zijn hoe de cofinanciering in elkaar steekt.
11. Tot slot is allerbelangrijkst de vraag of de provinciale subsidieregeling Herstructurering en Intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen nog het doel dekt dat er ooit mee werd beoogd. De provincie heeft er inmiddels 30 miljoen aan besteed. Hoewel we dat nergens in de huidige subsidieregeling

ling HIRB expliciet hebben aangetroffen zou het doel moeten zijn: het herstructureren en beter benutten van bestaande bedrijventerreinen, *zodat minder nieuwe bedrijventerreinen nodig zijn*. Voor de regeling HIRB Overaanbod is deze doelstelling overigens wel weer genoemd, in een brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van 17 februari 2016: "De doelstelling van deze subsidie [HIRB Overaanbod] is het stimuleren van projecten die gericht zijn op het voorkomen van overaanbod aan nieuwe bedrijventerreinen en daardoor zorgen voor het behoud van de kwaliteit en waarde van bestaande bedrijventerreinen in Noord-Holland." ³¹

Natuurlijk is het lastig exact te meten hoeveel hectare nieuw bedrijventerrein *niet* is aangelegd doordat bestaande terreinen dankzij HIRB intensiever konden worden gebruikt. Maar aan de andere kant is er geen enkele aanwijzing voor wat er terecht is gekomen van de kwantitatieve taakstelling 15 % ruimtewinst, zoals Provinciale Staten ooit als norm stelden met de motie die zij op 7 september 2006 hadden aangenomen. Sterker nog, volgens aan ons verstrekte ambtelijke informatie zou de regel om 15% ruimtewinst te behalen vanaf 2010 losgelaten zijn als kwantitatieve doelstelling: "Het actief bestrijden van leegstand op bedrijventerreinen is geen doelstelling van de HIRB subsidie, eerder een afgeleid resultaat." Op onze aanvullende vraag wanneer en door wie is besloten de doelstelling 15 % intensivering ruimtegebruik los te laten, hebben wij geen helder antwoord gekregen.

Provinciale Staten zouden daarom nog weer eens moeten stilstaan bij de vraag wat ook al weer de bedoeling was van de doelstelling van HIRB: door middel van herstructurering van bedrijventerreinen bijdragen aan beter en intensiever ruimtegebruik, zodat niet onnodig nieuwe terreinen hoeven worden aangelegd.

³¹ Wijzigingen HIRB Overaanbod 2016, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, 17 februari 2016, Kenmerk 764443/765174.

IV. VOORSTEL

Graag horen wij van Provinciale Staten hoe zij oordelen over de conclusies en aanbevelingen van deze discussienota.

Wij stellen daarom voor deze discussienota te bespreken in de commissies Economie, Energie & Bestuur en Ruimte, Wonen & Water.

Aan de hand van deze besprekingen kunnen Provinciale Staten bepalen of het wenselijk is Gedeputeerde Staten uit te nodigen voorstellen te doen voor precisering, verduidelijking, aanpassing en vervolmaking van de subsidieregeling HIRB.

Namens de fracties van 50PLUS en SP,

O.A.C. de Meij

J.M. Bruggeman



BIJLAGE 1

2016 | 3

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 2 februari 2016

Vragen nr. 3

Vragen van mevrouw drs. ing. O.A.C. de Meij (50PLUS) over Rapportage uitvoeringsregeling HIRB. 2014, tenders Hirb 2015

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 11 januari 2016 door het lid van Provinciale Staten, mevrouw drs. ing. O.A.C. de Meij (50PLUS), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

Inleiding:

De Provincie Noord-Holland zet al geruime tijd in op de verbetering van de vitaliteit van verouderde bedrijventerreinen door het uitvoeren van de HIRB subsidie. Onlangs verscheen, op grond van de uitvoering van artikel 167, lid 2 van de Provinciewet, de rapportage subsidie-regelingen Herstructurering en intelligent Ruimtegebruik Bedrijventerreinen (HIRB) 2014, tenders 2015. Op 27 januari 2015 zijn de uitvoeringsregelingen en subsidieplafonds gewijzigd vastgesteld. Er zijn 60 aanvragen ontvangen. Tot 29 april 2015 konden gemeenten en openbare lichamen subsidies aanvragen op grond van 3 soorten maatregelen (fysieke maatregelen, procesmaatregelen en maatregelen om overaanbod te voorkomen), onder andere voor het verbeteren van het aanzicht van bedrijfspanden, parkmanagement, duurzaamheidsmaatregelen, fysieke maatregelen voor bedrijventerreinen, procesmaatregelen ter voorkoming van overaanbod van bedrijventerreinen en begeleiding van het uitvoeren van een herstructureringsproject. In totaal hebben 38 projecten subsidie gekregen. Voor de periode 2014-2017 is in totaal een bedrag van € 10.675.000,- gereserveerd. Vanaf 2017 zijn nieuwe middelen beschikbaar gesteld voor HIRB, namelijk € 10.500.000, -. De inzet per jaar met € 3.500.000 kan zo blijven.

Vragen:

1. Kan Gedeputeerde Staten aangeven of de ingezette subsidies van de afgelopen 4 jaar (tot en met 2015, indien mogelijk) aan gemeenten en openbare lichamen (onderverdeeld in de 3 genoemde soorten maatregelen) daadwerkelijk hebben geleid tot verbetering van bedrijfsterreinen, verbetering van het aanzicht van bedrijfspanden en/of het verminderen van het overaanbod van bedrijventerreinen?

2. Kan Gedeputeerde Staten zo concreet mogelijk aangeven per subsidie aan betreffende gemeente/openbaar lichaam of de gegeven subsidie ook daadwerkelijk tot verbetering geleid heeft en zo niet, waarom niet?
3. Kan Gedeputeerde Staten per gemeente/openbaar lichaam, per subsidie, aangeven of de daaraan vooraf gekoppelde projecten ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd of uitgevoerd gaan worden?
4. Kan Gedeputeerde Staten aangeven of er sancties zijn opgelegd of opgelegd kunnen worden als er met de gegeven subsidies niets is/wordt gedaan ter verbetering van bedrijventerreinen?

Ons antwoord aan Provinciale Staten luidt als volgt:

Vragen van mevrouw drs. ing. O.A.C. de Meij (50plus) over HIRB subsidie

Vraag 1:

Kan Gedeputeerde Staten aangeven of de ingezette subsidies van de afgelopen 4 jaar (tot en met 2015, indien mogelijk) aan gemeenten en openbare lichamen (onderverdeeld in de 3 genoemde soorten maatregelen) daadwerkelijk hebben geleid tot verbetering van bedrijfsterreinen, verbetering van het aanzicht van bedrijfspanden en/of het verminderen van het overaanbod van bedrijventerreinen?

Antwoord 1:

De subsidieregelingen HIRB zijn in 2012 geëvalueerd, deze evaluatie is door GS vastgesteld op 12 februari 2013, de evaluatie HIRB is te vinden bij de Statenstukken van de vergadering van de commissie WEB van 18 maart 2013. Belangrijkste conclusie van deze evaluatie was dat Uitvoeringsregelingen HIRB een positieve bijdrage leveren aan het realiseren van herstructurering op bedrijventerreinen en dat de voorgenomen kwantitatieve doelstelling (aantal geherstructureerde hectares) werd behaald. Het programma HIRB 2014 – 2017 is nog in uitvoering. De projecten die binnen deze Uitvoeringsregelingen zijn aangevraagd worden nog gerealiseerd. Hieruit kunnen dus nog geen conclusies worden getrokken over de daadwerkelijke resultaten.

Jaarlijks wordt in het Provinciaal Herstructureringsprogramma (PHP) een update gegeven over de herstructureringsopgave en ambities van de provincie op dit thema. In het PHP staan de actuele gegevens over veroudering op bedrijventerreinen, regionale samenwerking met betrekking tot overaanbod en de inzet op duurzaamheid.

Vraag 2:

Kan Gedeputeerde Staten zo concreet mogelijk aangeven per subsidie aan betreffende gemeente/openbaar lichaam of de gegeven subsidie ook daadwerkelijk tot verbetering geleid heeft en zo niet, waarom niet?

Antwoord 2:

De uitvoeringsstatus van de HIRB projecten vanaf 2009 wordt elk jaar gepubliceerd in het Provinciaal HerstructureringsProgramma (PHP). De nieuwe versie van het PHP verschijnt in februari 2016, en zal u ter kennisname worden toegestuurd. De individuele projectverantwoording vindt plaats via voortgangsrapportages en wordt onder andere vastgesteld middels een accountantsverklaring. Bij de vaststelling van HIRB subsidies wordt altijd gecontroleerd of deze hebben voldaan aan de oorspronkelijke doelstelling.

Vraag 3:

Kan Gedeputeerde Staten per gemeente/openbaar lichaam, per subsidie, aangeven of de daaraan vooraf gekoppelde projecten ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd of uitgevoerd gaan worden?

Antwoord 3:

Zie motivatie antwoord 2.

Vraag 4:

Kan Gedeputeerde Staten aangeven of er sancties zijn opgelegd of opgelegd kunnen worden als er met de gegeven subsidies niets is/wordt gedaan ter verbetering van bedrijventerreinen?

Antwoord 4:

Ja, wanneer een project niet conform de subsidiebeschikking wordt uitgevoerd kunnen er sancties worden opgelegd. Subsidies kunnen bijvoorbeeld worden ingetrokken of lager vastgesteld; dit alles conform de Algemene Subsidieverordening Noord-Holland.

BIJLAGE 2

Motie intensief ruimtegebruik bedrijven

7 september 2006

Onderwerp: ontwikkelingsbeeld Noord-Holland-Noord

Door de leden Binnema (GroenLinks), Bruins Slot (CDA), Berkhout (D66) en Butter (VVD) wordt de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Noord-Holland, bijeen in vergadering op 11 oktober 2004,
Gelezen voordracht 69 aangaande het Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord en
gehoord de discussie hieromtrent,

Overwegende

- Σ dat de provincie zich in het kader van het HIRB actief inzet voor intensief ruimtegebruik
- Σ dat in het HIRB een intensiveringsopgave is geformuleerd van 15%

Constaterende

- Σ dat in het Ontwikkelingsbeeld, in afwijking van het HIRB, gestreefd wordt naar 10% winst door zuiniger ruimtegebruik
- Σ dat in de eisen van de regionale bedrijventerreinenvisie 'herstructurering' als één van de voorwaarden wordt genoemd

Besluiten

- Σ de opgave voor intensivering ruimtegebruik voor bedrijventerreinen te verhogen tot 15%
- Σ dit percentage op te nemen in de voorwaarden van de regionale bedrijventerreinenvisie, onder de kop 'intensivering ruimtegebruik en herstructurering'
- Σ de aantallen hectares die in de kwantitatieve opgaven van hoofdstuk 3 genoemd staan, per regio dienovereenkomstig aan te passen

aangenomen met algemene stemmen

DE DISCUSSIONOTA

'DE BEDOELING VAN DE SUBSIDIEREGELING HERSTRUCTURERING EN INTELLIGENT RUIMTEGEBRUIK BEDRIJVENTERREINEN HIRB'

is een uitgave van de
Statenfractie Noord-Holland van de SP
en de
Statenfractie Noord-Holland van 50PLUS

oktober 2016

www.noord-holland.sp.nl

bruggemanj@noord-holland.nl

020 – 624 64 22

www.50plusnoordholland.nl/

meijo@noord-holland.nl

020 - 626 19 93

